

Til: Strømnettutvalget
Fra: Infrastrukturutvalget i Norsk Industri
Kopi:
Dato: 26. januar 2022
Sak: Innspill til Strømnettutvalgets arbeid med tiltak og vilkår knyttet til nettutvikling

Sammendrag

Vi bør i Norge ha rammebetingelser som legger til rette for at lønnsomme industri- og elektrifiseringsprosjekter kan gjennomføres raskt slik at vi kan gjennomføre det grønne skiftet og innfri norske klimamålsettinger. Rammebetingelsene på nettsiden er viktig for å lykkes og må tilpasses for å oppnå disse overordnede målene. Ikke tilfredsstillende rammebetingelser vil føre til en tregere grønn omstilling og vil føre til at klimamål ikke oppfylles. Den kraftforedlende industrien har en viktig rolle med å redusere eget CO2 fotavtrykk og produsere klimavennlige produkter basert på fornybar kraft.

Norsk Industri har følgende innspill og budskap til Strømnettutvalget for å nå målene:

- Både tidsbruk for å utvikle nettkapasitet og økonomiske vilkår i nettet må sikre at industri- og elektrifiseringsprosjekter realiseres i Norge.
- Raskere framdrift i konsesjonsbehandling av nettprosjekt må være et realistisk mål. Utvalget bør vurdere om det bør settes tidsfrister til NVE og OED for konsesjonsbehandlingen og forenklinger i konsesjonsbehandlingen. Hva kan gjøres parallelt og hvordan korte ned tidsbruk i de ulike delene av prosessene. Men viktig at høringsparter blir lyttet til og miljøhensyn hensyntatt.
- Nettselskapene og reguleringen må legge til rette for effektive prosesser for nettilknytning samt industrivennlig tariffing i transmisjonsnett og regionale distribusjonsnett. Det bør etableres gjennomgående industritariff i underliggende nett. Nettselskap bør kunne eie kundespesifikke nettanlegg.
- For å fremme raskere nettutvikling og realisering av industriprosjekter, ber vi utvalget vurdere en innskjerping av nettselskapenes tilknytningsplikt med å innføre frister for nettselskapene men også for nettkunden. Utvalget bør vurdere tiltak for å sikre at køen av prosjekter består av mest mulig reelle prosjekter, for eksempel fastsetting av tidsfrister for å sikre framdrift i industriprosjekt, krav til modenhet og betalingsordning for å stå i kø. Grønn industriutvikling – omstilling av eksisterende bedrifter og nyetableringer - må gis prioritet ved søknad om og utvikling økt nettkapasitet. Prosjektets bidrag til økt verdiskaping, reduserte CO2 utslipp og sysselsetting bør være kriterier som inngår i prioriteringen, slik

det også understrekes i Hurdalsplattformen "Sikre tilstrekkelig tilgang på fornybar kraft til ny og eksisterende industri på fastlandet, og at kraftoverskudd bidrar til økt verdiskaping og sysselsetting i norsk industri."

- Anleggsbidrag kan innebære at grønne prosjekter ikke blir realisert, for eksempel i industrien eller knyttet til kritisk infrastruktur som industrien og videre elektrifisering er helt avhengig av. Strømnettutvalget bør derfor utrede og eventuelt foreslå alternativer til dagens regler for og utforming av anleggsbidrag som brukerbetaling for finansiering av nettinfrastruktur som kreves for utvikling av grønn industri.
- Nettutviklingen må legge til rette for både realisering av industri- og elektrifiseringsprosjekter samt ny kraftproduksjon på land og til havs for å legge til rette for fortsatt kraftoverskudd i Norge og sikre mulighet for konkurransedyktige kraftkontrakter både til eksisterende og ny industri.
- Vi må sikre en kostnadseffektiv nettutvikling. Netteiere må derfor balansere framdrift, kostnader og behov for økt nettkapasitet på en god måte, og unngå overinvesteringer. Som konkurranseutsatt virksomhet, kan ikke industrien ta kostnadsansvar for overinvesteringer.
- Bruk av vilkår om utkobling ved tilknytning av økt forbruk kan muliggjøre raskere industriutvikling. Nettselskapene må snarest sette vilkår for å synliggjøre industriens muligheter. Tilsvarende må det tillates vilkår om produksjonsregulering for nye kraftverk som kun opplever begrenset nettkapasitet i kortere perioder, for å raskere realisere ny kraftproduksjon.
- Industribedriftene må initiere dialog med nettselskapet tidlig nok når nye prosjekter er tilstrekkelig modne og forplikte seg til et samarbeid med nettselskapet.

Innledning og bakgrunn

Norsk Industri er opptatt av at de samlede rammebetingelser legger til rette for at lønnsomme industriprosjekter kan gjennomføres i Norge raskt; bidra til økt verdiskaping, det grønne skiftet og lavere klimagassutslipp. Rammebetingelsene på nettsiden må tilpasses og ses i sammenheng med disse målene.

Norsk Industri vil understreke viktigheten i utvalgets arbeid, og anser arbeidet som et svært viktig innspill til regjeringens arbeid og målsettinger, jf Hurdalserklæringen. I erklæringen sies blant annet at regjeringen skal sørge for at staten tar et ansvar for å få på plass infrastruktur der den trengs, og når den trengs, herunder at kapasiteten i strømmettet forsterkes i hele landet, og at konsesjonsbehandlingstiden kortes ned.

Vilkår for nettutvikling og tilknytning til nettet er av stor betydning for industrien, både bedrifter som har pågående prosjekter og de som ikke har det. I all hovedsak krever alle prosjekter som har mål om økt industriproduksjon og elektrifisering økt uttak fra nettet og muligens oppgradering av nettet. I den grad det oppstår merkostnader og ulemper for bedrifter gjennom nettreguleringen som hemmer grønn utvikling, bør disse fanges opp og kompenseres gjennom nye og andre virkemidler og initiativ fra statens side.

Grønn industriutvikling må gis prioritet for å bidra til reduserte klimagassutslipp. Norsk Industri er også positiv til å utvikle SIVA i retning av at SIVA tar risiko og forserer etablering av industritomter gjennom utvikling av nettløsning og kommunale reguleringsplaner. Det må imidlertid skje til lave kostnader og ikke hindre utvikling av konkurransedyktige alternative lokasjoner.

I dette innspillet omtales kun vilkår knyttet til nettet, og ikke andre viktige rammebetingelser som påvirker industriens investeringsklima, som for eksempel tiltak som påvirker industriens framtidige kraftpriser, bedring av kraftbalansen og tiltak som støtter opp om bruk av ny teknologi osv. Vi har heller ikke innarbeidet konkrete synspunkter til utvikling av havvind og nett til havs, som vil være en viktig sak som preger nettutviklingen også på land i årene framover. Norsk Industri vil derfor presentere disse i andre dokumenter.

Den omfattende interessen for industriprosjekter som synes å kreve betydelig økt nettkapasitet åpner for at vi kan tenke nytt om utforming av regler også på nettsiden. Målet må være at køen består av reelle prosjekter som bidrar til industriutvikling og reduserte klimautslipp. Vi vil utfordre utvalget til å bidra til dette. Tiltak bør vurderes, for eksempel krav om framdrift i industriprosjektet, krav til modenhet i prosjektet og betalingsordning for å stå i køen. Norsk Industri vil imøtese og bidra til en slik diskusjon framover. Både tidsbruk for å få nettilknytning og økonomiske vilkår er avgjørende for å realisere industriprosjekter i Norge.

Prosessen for nettilknytning tar ofte mye lengre tid enn industriutvikling. Kritisk for nettutviklingen er

- Tidsbruk ved vurdering av ledig kapasitet og behov for tiltak, utredninger av tiltak, beslutninger og utarbeidelse av konsesjonssøknad
- Samhandling mellom aktuelt nettselskap og Statnett
- Myndighetenes konsesjonsbehandling
- Nettselskapenes bygging og oppgradering av nettanlegg

Generelt vil alle etableringer og industriprosjekter vurdere tid og kost for nettilknytning som to av mange kriterier for valg av lokasjon. Sen mulig tilknytning øker risiko for at investeringer ikke gjøres i Norge. For evt utvidelse eller omstilling av eksisterende anlegg vil tid og kost være helt avgjørende for investeringsbeslutninger. I de aller fleste tilfeller vil omstilling og utvikling av anlegg i Norge være i direkte konkurranse med muligheter i andre land. For at Norge skal lykkes med å redusere klimagassutslippene må internasjonale konsern se Norge som et attraktivt sted å starte tidlige grønne omstillingsprosjekt. Hvis ikke, havner investeringene i slik teknologiutvikling i andre land.

Kraftbalansen i Norge svekkes dramatisk de neste årene. Ifølge Statnetts analyser er kraftoverskuddet i Norge nærmest borte om 5 år. Utredninger fra Norsk Industri/DNV viser det samme. Nettutviklingen må derfor legges til rette både for realisering av industriprosjekter og ny kraftproduksjon på land og til havs for å sikre mulighet for konkurransedyktige kraftkontrakter både til eksisterende og ny industri samt økt kraftforbruk knyttet til elektrifisering.

Våre forventninger til konsesjonsmyndighetene

- Raskere framdrift må være et realistisk mål. NVEs siste tiltak som ble annonsert i slutten av 2021 knyttet til eksisterende transformatorstasjoner og presisering av utbyggers ansvar for å komme fram til minnelige løsninger med eksterne parter for å oppnå en raskere saksbehandling er positivt. Men vi antar at flere tiltak er nødvendig.
- NVE og OED bør oppgi forventet/indikativ tidspunkt for hhv NVEs oversendelse av innstilling og OEDs vedtak og det bør vurderes om det bør settes frister for myndighetsbehandlingen til NVE og OED. Manglende plan for fremdrift gir svært liten forutsigbarhet for aktører og berørte parter. Vi mener dette er mulig samtidig som at hensynet til berørte parter og interesser blir godt ivaretatt i endelig konsesjon og nettløsning.
- Generelt er det viktig at konsesjonsmyndigheter sikrer god framdrift samt dialog mellom ulike aktører og interessenter knyttet til et nettprosjekt, som for eksempel kommuner, regionale og ulike statlige organer, interesseorganisasjoner, frivillige organisasjoner, grunneiere og lokalbefolkning. Aktiv bruk av høringsmøter, digitale løsninger, fortsatt høy tilgjengelighet av søknader, utredninger og høringsuttalelser er sentralt for å sikre åpenhet og gode prosesser. Etablering av forum som arena for å presentere synspunkter kan være aktuelt, for eksempel som et samarbeid mellom konsesjonsmyndighet og netteier, noe som for eksempel kan bidra til at uoverensstemmelser/spørsmål blir avklart tidlig i prosessen.
- NVE må ha god kompetanse og kapasitet til å utfordre søkerne på om omsøkt nettløsning er kostnadseffektiv.

Våre forventninger til nettselskapene

- Nettselskapene må legge til rette for effektive prosesser for nettilknytning samt ha industrivennlig tariffing i transmisjonsnett og regionale distribusjonsnett. Det bør etableres gjennomgående tariff i underliggende nett.
- Nettselskapene må ha kundefokus og være oppsøkende overfor eksisterende store industrikunder og -klynger med tanke på nye prosjekter og framtidig nettbehov.
- Dersom tiltak i regional-/distribusjonsnett og transmisjonsnett er avhengig av hverandre, må disse koordineres tilstrekkelig tidlig i prosessen og fullt ut før konsesjonssøknad sendes. Statnetts initiativ til å bedre områdeplaner og bedre samarbeid med underliggende nettselskap imøteses, og et godt samarbeid er en forutsetning. I dette inngår også koordinering mellom ulike industriprosjekter dersom felles løsninger er aktuelt. Flere industribedrifter har påpekt manglende forutsigbarhet og manglende koordinering mellom regionalnettselskap og Statnett.
- Dialog mellom nettselskap og aktør som søker om nettilknytning må være profesjonell fra begge parter for å sikre rask og forutsigbar framdrift i nettutviklingen. Nettselskaper må kunne håndtere konfidensiell informasjon på en profesjonell måte. Det bør utarbeides standardiserte format, plattformer og prosedyrer som sikrer likebehandling og enkel samhandling. Det må som et minimum utveksles informasjon om løsninger og framdriftsplan for hhv industri- og nettprosjekt. Det bør inngås avtale som

regulerer løpende dialog og god framdrift mhp prosjektutvikling og beslutningspunkter hos nettselskap og industrikunder. En slik avtale kan også regulere evt kostnader for utredninger og gjennomføring av disse osv. Estimer for anleggsbidrag må presenteres nettkunden så tidlig som mulig.

- Nettselskapenes analyser bør i størst mulig grad være tilgjengelig for aktører og berørte parter, for eksempel vurdering om tilknytning er driftsmessig forsvarlig og ulike tiltak.
 - Klarhet og åpenhet om driftsmessige forhold er viktig for å utnytte tilgjengelig nett fullt ut og ivareta forsyningssikkerheten for eksisterende kunder uten at kraftsensitiv informasjon ikke gis ut. Økt bruk av digitale løsninger er viktig.
- Kostnadseffektive nettløsninger må etterstrebtes fra netteier, tatt hensyn til allmenne og private interesser. Nettselskapene kan bygge og oppgradere nett uten at alle kunder har forpliktet seg, men basert på stor sannsynlighet for at nettet blir utnyttet. Nettselskapene bør dessuten utrede og ta i bruk tilgjengelig teknologi for optimal utnyttelse av eksisterende nett. Tiltak for å forlenge levetid for nettanlegg bør også vurderes og bør fremkomme i konsesjonssøknad om nye nettløsninger.

Våre forventninger til nettkundene

- Industribedriftene må initiere dialog med nettselskapet tidlig nok når nye prosjekter er tilstrekkelig modne. Profesjonell håndtering av konfidensiell informasjon fra nettselskapets side er da en forutsetning.
- En tilknytningssak forutsetter avtale mellom nettselskap og nettkunde. Nettkunde må kunne presentere en framdriftsplan og tidspunkter for ulike beslutningspunkter i prosjektutviklingen. Forløp i prosjektutvikling må følges opp i dialog mellom nettselskap og nettkunde. Ved tildelt kapasitet bør det settes frister slik at andre aktører får tilgang til kapasiteten dersom den ikke brukes og bekreftes innen fristen. Det bør være en viss åpning for endringer/forsinkelser i framdrift som kan begrunnes ut fra rimelige forhold (prosjektgjennomføring, kommersielle forhold og utredninger mv).

Industriens behov for konkurransedyktige og forutsigbare økonomiske vilkår i nettet

- Investeringsbeslutninger for industriprosjekter krever lønnsomme prosjekter. Dette gjelder både for omstilling av eksisterende industri, ny industri, utvidelser, hydrogen, batterifabrikk osv. Derfor er ikke bare tidspunkt for tilknytning viktig, men også andre vilkår i nettet som har økonomisk betydning.
- Økonomiske vilkår i nettet er av stor betydning for å sikre industriens kostnadsposisjon i en global konkurranse og legge til rette for investeringer i Norge.
- Tariffen:
 - Nettselskapene må vektlegge å ha industrivennlig tariffing i transmisjonsnett og regionale distribusjonsnett innenfor det regelverk som gjelder. Det bør etableres gjennomgående industritariff i underliggende nett.

- Tariffen for industrien må utnytte handlingsrommet i EØS regelverket. Kostnadsreflekterende tariffer som tar hensyn til relevante nettforhold, herunder kostnadsbesparelser og nytte for nettet, må vektlegges sterkt. Industriforbruk gir blant annet skalafordeler i utbygging av nett i forhold til alminnelig forsyning, og utkoblingsmuligheter av industri gir netteier mulighet til å unngå blackout for alminnelig forsyning og høyere utnyttelse av nettet.
- Norsk Industri har utarbeidet og oversendte myndighetene våren 2021 forslag til forskriftsendring dersom forskriftendring anses som nødvendig for en bedre tariffing av industri.
- Kundespesifikke anlegg bør eies av nettselskapet dersom industribedriften mener dette er hensiktsmessig. Industribedriften vil i de tilfeller dekke kostnaden gjennom årlige tariffer og ikke investeringsutlegg. Industribedriften kan da kanalisere alle sine investeringsmidler inn mot investeringer som øker produksjonskapasiteten og verdiskapingen.
- Anleggsbidrag, energiledd og prisforskjeller gir signaler til lokalisering.
 - NI er positiv til en viss brukerbetaling og anleggsbidrag ved oppgradering av det maskede nettet. Vi registrerer at flere mener at dagens anleggsbidragsregler ikke fungerer godt nok. Vi ser derfor behov for en slik diskusjon om behov for endring av praksis. Industrien ønsker å ta del i diskusjonen om, og evt alternativ utforming av, ordningen for brukerbetaling utover tariffen. Anleggsbidrag gjør for eksempel i dag enkelte elektrifiseringsprosjekter ulønnsomme. Anleggsbidrag kan derfor innebære at grønne prosjekter ikke blir realisert. Dette kan være både i industrien eller knyttet til kritisk infrastruktur som industrien og videre elektrifisering er avhengig av. Strømnettutvalget bør derfor utrede og foreslå alternativer til dagens regler for anleggsbidrag for finansiering av nettinfrastruktur som kreves for utvikling av grønn industri.
 - Energileddene reflekterer tapet i nettet og har en tilfredsstillende utforming.
 - Prisforskjeller og områdeinndeling med prisområder er en hensiktsmessig løsning når det er flaskehals i transmisjonsnettet. Prisområder må godtas med utgangspunkt i kriterier om samfunnsøkonomisk lønnsomhet for investering for økt kapasitet i transmisjonsnettet. Å bygge seg ut av alle prisforskjeller betyr overinvestering i nett. Dagens prisforskjeller er ekstraordinære, men understreker behov for godt samarbeid mellom TSOene i Norden om drift og utvikling av det nordiske transmisjonsnettet.
- En økt innmatingstariff for transmisjonsnettet og regionalt distribusjonsnett vil avlaste industri og industrirelaterte prosjekter og bidra til mer balansert kostnadsdeling mellom kraftproduksjon og forbruk. Økt innmatingstariff i transmisjonsnett forutsetter endring av EU regelverk. Myndighetene har imidlertid anledning til å øke innmatingstariffen i nettet under transmisjonsnettet. Tariffingen av kraftproduksjon må imidlertid legge til rette for investering i økt kraftproduksjon.
- En reduksjon i «NVE-renta» i fastsettelse av inntektsrammer til alle nettselskaper vil redusere tariffen for alle norske forbrukskunder.

Nettvirksomhet er viktig for verdiskaping, men er først og fremst en tilrettelegger for økt verdiskaping gjennom kraftproduksjon og forbruk til næringsliv og økt velferd. Tillatt avkastning på nettkapital bør tilpasses risikoen med slik virksomhet.

- Den mest kostnadseffektive nettutbyggingen bør gjennomføres først. Kostnadseffektiv defineres som nettutbygging som samfunnsmessig gir mest mulig verdi til lavest mulig kostnad. Dette betyr nettutbygging som kan gjøres behovsriktig, gjøre nettets samlede egenskap bedre (billigere) og gjøre klimaomlegging enklere.

Behov for forbedring av nettselskapenes praktisering av tilknytningsplikten Nettselskapene har i dag plikt til å tilknytte seg nye kunder uten ugrunnet opphold.

- For å fremme raskere nettutvikling og god framdrift, foreslår vi at utvalget vurderer en innskjerping av nettselskapenes tilknytningsplikt med å innføre frister. Frister kan bidra til:
 - God planlegging og framdrift i tilknytningssaker
 - Effektiv samhandling mellom regionale nettselskaper og Statnett som netteier og systemansvarlig
 - Tilstrekkelig utreder- og saksbehandlingskapasitet og kan åpne for at industrien selv kan initiere utredninger hvis ønskelig

Nettselskapene bør kunne gi tilknytning til nettet med vilkår om utkobling

- Nettselskapene fikk våren 2021 anledning til å gi tilknytning med vilkår om utkobling. Bruk av vilkår om utkobling kan muliggjøre raskere industriutvikling og kan være aktuelt for mange prosjekter. Nettselskapene må snarest sette vilkår.